

การประเมินโครงการ Program Evaluation

ซีวิน อ่อนละอ¹,
สวิตา อ่อนละอ²,
วิเชียร ชิวพิมาย³

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการ เป็นแนวทางในการนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาสำหรับใช้ในการวางแผนที่ได้จากนำผลจากการประเมินโครงการมาปฏิบัติตามขั้นตอนของโครงการ ในการดำเนินงานตามแผนการกำกับติดตามการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ และยังต้องดำเนินการตามนโยบายรวมทั้งหน่วยงานกลางที่ควบคุมดูแลด้วย นอกจากนี้ยังมีกฎระเบียบ ข้อบังคับที่หน่วยงานกลางดูแลจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานทั่วไปที่ใช้บังคับทุกองค์กร ที่มีความแตกต่างกันในการประเมินโครงการ เป้าประสงค์หลัก คือ ต้องการข้อมูลที่บ่งชี้ว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามประสงค์หลัก คือ ต้องการข้อมูลที่บ่งชี้ว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือเป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการตัดสินใจในการดำเนินการหรือไม่ รวมถึงการศึกษาว่าในการดำเนินการโครงการมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขในเรื่องอะไรบ้างและเป็นโครงการที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, กฎระเบียบ ข้อบังคับ

Abstract

Project assessment is a guideline for improvement. It is used in planning from the project assessment to follow the steps of the project in the implementation of the monitoring plan participation of the parties. They still have to implement the policy including the central agency that supervises it. There are also rules and regulations which are governed by the central organizations. It is a common benchmark that applies to all different organizations. The main objective is to obtain information that indicates whether the project undertaken is meeting the intended objectives or whether it is a project worth deciding to implement. It is included in the study that in the implementation of the project; there are problems that need to be improved about what has been changed or modified and how valuable the project is.

Keywords: Program Evaluation, rules and regulations

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการหมายถึง การกำหนดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้จัดทำโครงการได้มีการวางแผนงบประมาณและแผนงานที่กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ ปัจจุบันนำเข้าที่จะใช้ในการดำเนินงานโครงการตลอดจนวิธีดำเนินการ โครงการกิจกรรม ระยะเวลาของการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนมีการการบริหารทรัพยากรอย่างชัดเจนตามกระบวนการ

โครงการ Program คือ การจัดวางแนวคิด การจัดกิจกรรม หรือกลุ่มกิจกรรมตลอดจนวิธีการอย่างเป็นระบบ มีระเบียบขั้นตอนการดำเนินงาน กำหนดงบประมาณ และระยะเวลาในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

¹หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการธุรกิจกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประเมินคุณภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

การประเมินโครงการ เป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เป็นกระบวนการศึกษาความสำเร็จของโครงการตามนโยบาย คุณค่าของโครงการ ความคุ้มค่าของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหาร จากข้อค้นพบที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของเหตุ และผลอธิบายระดับผลงานกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องในการดำเนินงาน ข้อเสนอ ข้อชี้แนะแนวทางในการแก้ไข อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพ และความสำเร็จ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้องค์ความรู้และเข้าใจในวิธีการประเมินโครงการ
- 2.2 เพื่อฝึกทักษะการเขียนเรียบเรียงในการประเมินโครงการ
- 2.3 เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการ
- 2.4 เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้าที่เป็นกระบวนการ

3. ในการประเมินโครงการโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการทางสังคมศาสตร์ เราสามารถประยุกต์แนวความคิดของบลูมมาใช้ในการประเมินโครงการได้ดังนี้ สมคิด พรหมจรรย์. (2552)

3.1 การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ Pre-Evaluation เป็นการประเมินเพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และเพื่อการเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ

3.2 การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ Formative Evaluation เป็นการประเมิน เพื่อตรวจสอบ ผลของกิจกรรมย่อยในโครงการ หรือเป็นการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าในการดำเนินการ ตามโครงการ

3.3 การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือเพื่อสรุปโครงการ Summative Evaluation เป็นการ ประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้รับจากโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการ อย่างไรก็ตามโครงการทางสังคมศาสตร์โดยทั่วไป ผลของโครงการวัดออกมาเป็นรูปธรรมโดยตรง ได้ยาก นักประเมินจึงมักจะสร้างเครื่องมือช่วยในการสังเกต ใน 3 ระดับคือ

1) วัดระดับความรู้ความเข้าใจ Cognitive Domain ซึ่งประกอบด้วยการวัดความรู้ ความจำความเข้าใจ การนำไปใช้ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

2) วัดเจตคติ Affective Domain ซึ่งประกอบด้วยการวัดความรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบคุณค่า และสร้างลักษณะนิสัย

3) วัดทักษะ Psychomotor Domain ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือวัด การเลียนแบบ Imitating หรือยึดแบบแผน Patterning วัดความชำนาญ Mastering วัดการประยุกต์กับสถานการณ์ Applying และวัดการแก้ปัญหา Improvising

4. มิติในการประเมินผลโครงการ (วิเชียร ชิวพิมาย, 2552)

ประกอบด้วย

4.1 มิติทางวิชาการ Academic Dimension ซึ่งเป็นการประเมินสภาพความรู้ความเข้าใจ ทักษะและ เจตคติ แนวความคิดของ Benjamin Bloom กับ การประเมินโครงการ

4.2 มิติทางวิชาชีพ Professional Dimension เป็นการประเมินผล Result ซึ่งประกอบด้วยผลผลิต Out put เกิดผลลัพธ์ (Outcome และผลกระทบ Impact จากการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมิติทางวิชาชีพนี้เป็น กระบวนการบริหารจัดการโครงการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ Result Based Management

5. จุดมุ่งหมายในการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

- 5.1 เพื่อการหาข้อมูลต่างๆนำมาใช้ในการวางแผนโครงการ
- 5.2 เพื่อหาข้อมูลต่างๆนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร
- 5.3 เพื่อหาข้อมูลที่แสดงคือผลสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ
- 5.4 เพื่อการตรวจสอบ กำกับติดตาม และการปรับปรุงโครงการ

- 5.5 เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ของโครงการ โครงการที่จะดำเนินการประเมินผลโครงการควรมีลักษณะดังนี้
- 1) เป็นโครงการที่แสดงแนวคิด ความเป็นมา ประเด็นปัญหา และเบื้องหลังไว้อย่างชัดเจน
 - 2) เป็นโครงการที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม และเป็นโครงการที่กำหนดผล ของโครงการไว้อย่างชัดเจน
 - 3) เป็นโครงการที่แสดงเหตุผล ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ และผลของโครงการไว้อย่างชัดเจน

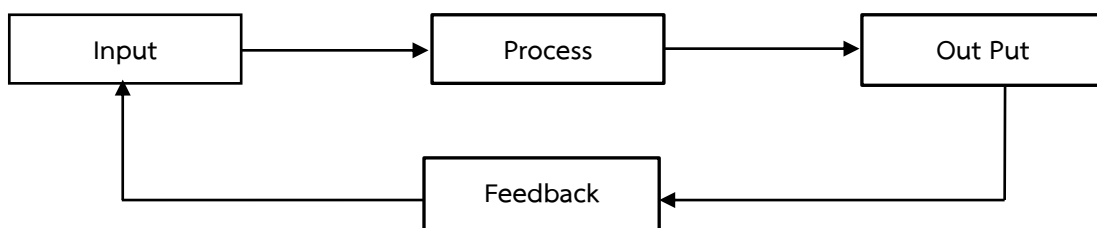
6. ความสำคัญของการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการมีสาระสำคัญดังนี้

- 6.1 การประเมินโครงการจัดเป็นกลไกสำคัญ ในระบบการบริหารแบบเน้นผลงาน และมุ่งผลสัมฤทธิ์ Performance and Achievement Based
- 6.2 ผลจากการประเมินโครงการจะเป็นกลไกอันสำคัญในการลดความเสี่ยง และเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ
- 6.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์ ประเมิน จะเป็นตัวบ่งบอก และตรวจสอบความสำคัญ และความจำเป็น ความ พอเพียง ความเหมาะสมในบริบทของการดำเนินการ
- 6.4 ผลการประเมินสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาใช้ในการวางแผน ปรับแผนในการดำเนินการ ปรับปรุง และพัฒนา ตลอดจนขยายผลโครงการ
- 6.5 ผลการประเมินจะเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนถึงระดับความสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ นโยบาย และการบริหารจัดการ

7. ประเภทของการประเมินโครงการ แบ่งเป็น 5 ประเภทหลักๆ คือ แบ่งตามระยะเวลาของการดำเนินการ โครงการ แบ่งตามประเภทของผลที่เกิดจากโครงการ และแบ่งตามองค์ประกอบของโครงการ

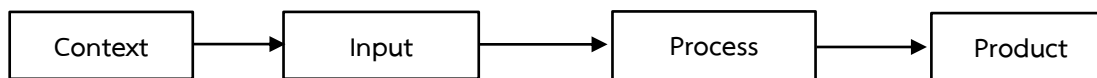
- 7.1 การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินโครงการมี 3 ประเภท คือ
- 1) การประเมินก่อนเริ่มโครงการ Pre-evaluation เป็นการศึกษา และประเมินถึงความเหมาะสม ความจำเป็น และความเป็นไปได้ของโครงการ
 - 2) การประเมินระหว่างดำเนินการ Formative Ongoing Evaluation เป็นการประเมินผลส่วนงานย่อย วิธีในการปฏิบัติ การใช้ทรัพยากรเพื่อพิจารณาแนวโน้มในอนาคต
 - 3) การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ Summative Evaluation เป็นการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผล ผลกระทบของโครงการ
- 7.2 การแบ่งประเภทการประเมินโครงการตามผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ
- 1) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของโครงการ Achievement Evaluation เป็นการประเมินว่าผลของโครงการเป็นอย่างไรบ้างเป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เพียงใด มีผลข้างเคียง Side Effect อะไรบ้างที่เกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดโครงการ
 - 2) การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ Efficiency and Effectiveness โดยนำผลงานที่ได้รับจากโครงการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด เปรียบเทียบกับปริมาณทรัพยากรที่ใช้ในโครงการว่าคุ้มค่าหรือไม่เพียงใด และเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ความต้องการที่กำหนด
 - 3) การประเมินผลกระทบ Impact Evaluation โดยพิจารณาเกี่ยวกับผลกระทบ ในระยะสั้น และผลกระทบ ในระยะยาว Short-Term and Long Term Impact
- 7.3 การแบ่งประเภทการประเมินโครงการโดยอาศัยเทคนิคเชิงระบบ System Model System Approach ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การประเมินโดยใช้องค์ประกอบหลักของระบบในการประเมินซึ่งประกอบด้วย

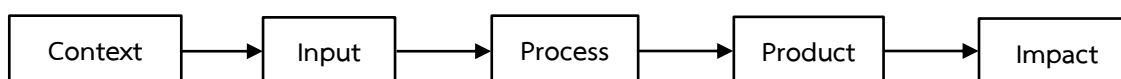
ในการประเมินโดยใช้องค์ประกอบหลัก เป็นการนำเอาผลผลิตที่ได้ประเมินย้อนมายัง Input และ Process เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหา คุณภาพของผลผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือศึกษาวิเคราะห์เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ดีขึ้น

2) การประเมินบริบทเพื่อการนำระบบไปดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย

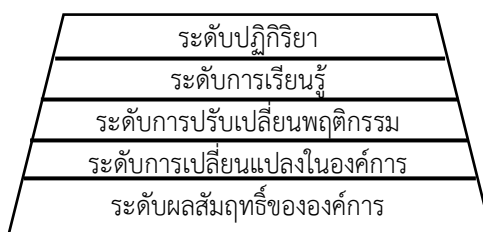
การประเมินบริบท หรือสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่า จะนำโครงการไปดำเนินการหรือไม่ และในทุกขั้นตอนจะต้องดำเนินการประเมินเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเราเรียก รูปแบบการประเมินนี้ว่า CIPP Model ผู้คิดคือ Daniel L. Stuffle Beam

3) การประเมินโครงการ โดยการประเมินทั้งบริบทและผลกระทบจากโครงการซึ่งประกอบด้วย

ในการประเมินผลกระทบ Impact เราอาจประเมินได้ใน 3 ระยะ คือ ผลกระทบในทันทีเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ผลกระทบในระยะกลาง และผลกระทบในระยะยาว ซึ่งเราเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Follow up Evaluation

4) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการศึกษาวเคราะห์ระดับปฏิริยาที่เกิดขึ้นจากโครงการ เป็นแนวคิด ของ A.C. Hamblin เรียกว่า Hamblin Evaluation ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการศึกษาวเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ และสังคม เช่นการศึกษา วิเคราะห์ ต้นทุน และคุณภาพการศึกษาวเคราะห์ผลของโครงการกับความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

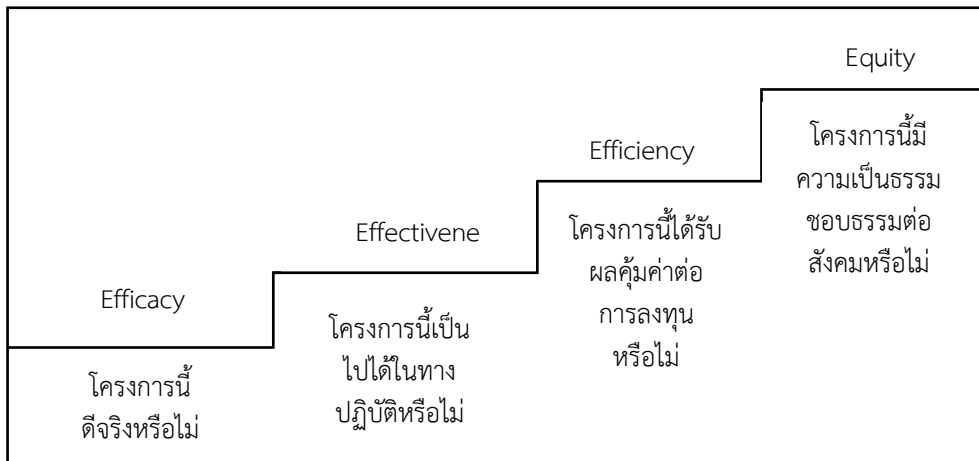
(1) ประสิทธิภาพ Efficiency =

$$\frac{\text{Input}}{\text{Out Put (Outcome)}}$$

มิติที่ใช้พิจารณา	คุณภาพดีขึ้น	คุณภาพเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง	คุณภาพต่ำลง
ต้นทุนสูงขึ้น	?	ไม่พึงประสงค์	
ต้นทุนเท่าเดิม	พึงประสงค์	?	ไม่พึงประสงค์
ต้นทุนต่ำลง	พึงประสงค์อย่างยิ่ง	พึงประสงค์	?

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่าย ต้นทุน ทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้รับในเชิงเศรษฐศาสตร์ว่าคุ้มค่าหรือไม่ “เป็นการค้นหาคำตอบว่า ผลที่ได้รับดีที่สุดแล้วเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ สูญเสียไป” ในการประเมินตามรูปแบบดังกล่าว จึงเป็นการประเมินที่นำเอาต้นทุน และคุณภาพมาพิจารณาถึง ความสัมพันธ์ และใช้องค์ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

(2) AE Model for Program Evaluation มีองค์ประกอบรูปแบบ และขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ที่มา Suffle beam, D.L. (1973)

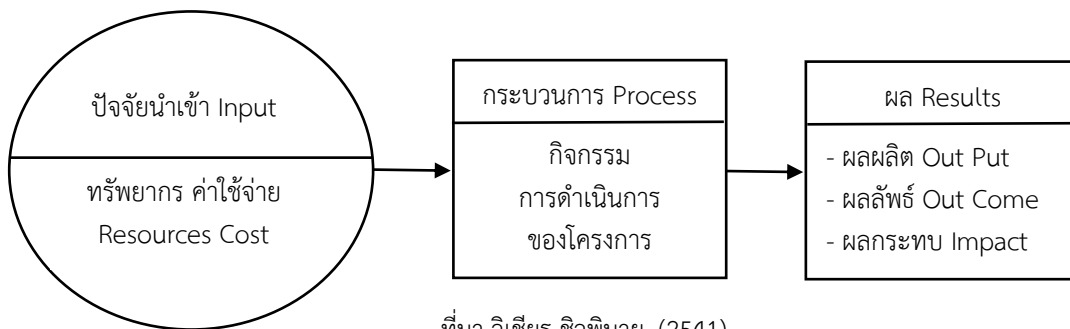
ขั้นที่ 1 เป็นการประเมินโครงการโดยการพิจารณาตัดสินว่าโครงการโดยตัวมันเองดิจิทัลหรือไม่สามารถดำเนินการตามโครงการ ได้หรือไม่ Can it work?

ขั้นที่ 2 เป็นการประเมินประสิทธิผลของโครงการ Effectiveness ด้วยการประเมินว่าโครงการดังกล่าวเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 เป็นการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ Efficiency เป็นการประเมินความคุ้มค่าของผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

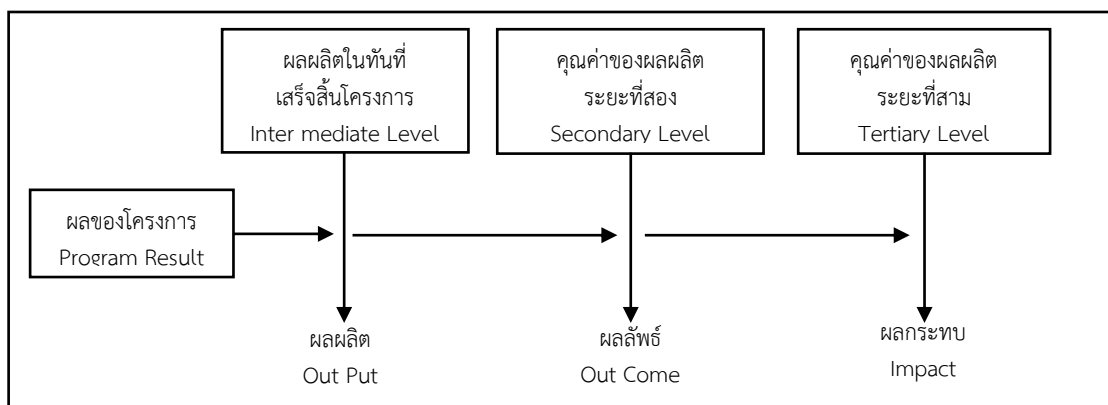
ขั้นที่ 4 เป็นการประเมินความเสมอภาค ความเป็นธรรม และความชอบธรรม Equity ของโครงการที่มีต่อสังคมและชุมชน

(3) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าต่อการใช้ทรัพยากร และหรือค่าใช้จ่าย

ที่มา วิเชียร ชิวพิมาย. (2541)

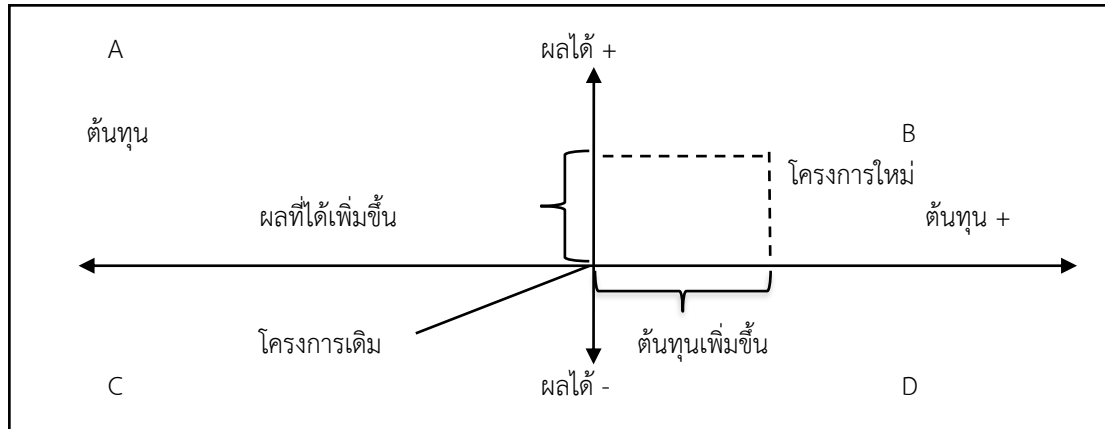
ต้นทุน Cost คือมูลค่าของทรัพยากรทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ส่วนผล Results คือสิ่งที่ได้รับการใช้ทรัพยากรทั้งหมดดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลให้ดำเนินการประเมินใน 3 ระดับ ดังนี้

(4) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการวิเคราะห์ต้นทุน ผลได้ และอรรถประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CEA Cost Effectiveness Analysis CBA Cost Benefit Analysis CUA Cost Utility Analysis และ JA Incremental Analysis

$$IA \text{ Incremental} = \frac{\text{Additional Cost}}{\text{Additional Effects}}$$

ซึ่งมีรูปแบบในการประเมินเพื่อการตัดสินใจในดังนี้

ที่มา วิเชียร ชิวพินาย. (2541) และ พิษณุ พงศ์ศรี. (2553)

8. คุณลักษณะของนักประเมินโครงการที่ดี

ในการประเมินโครงการ หรือประเมินผลโครงการ ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่า โครงการที่กำลังจะประเมิน จะก่อให้เกิดประโยชน์อะไร ต่อใคร ต่อองค์กร สังคม ชุมชนในประเด็นใดบ้างมีต้นทุนอะไร อย่างไร มีผลประโยชน์อะไรบ้างที่เกิดจากโครงการ เพราะผลจากการประเมินโครงการเดียวกัน ส่งผลต่อผู้ใช้ผลประโยชน์ ในผลการประเมินต่างกัน ฉะนั้น คุณลักษณะของนักประเมินโครงการที่ดีอย่างน้อยควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 8.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ คือมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และผลวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการในการดำเนินการ ผลที่เกิดขึ้น และผลกระทบของโครงการ
- 8.2 ความสามารถในการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของโครงสร้าง กิจกรรมในการดำเนินการตามโครงการ และผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ
- 8.3 มีความรู้ความสามารถในการประเมินผลตามดัชนีวัดความสำเร็จของโครงการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และความสามารถตัดสินคุณภาพผลของโครงการทั้งในรูปแบบการประเมินแบบอิงเกณฑ์ อิงกลุ่มและการเทียบเคียงสมรรถนะ
- 8.4 มีความสามารถในการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำเสนอทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม
- 8.5 มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญในโครงการที่จะดำเนินการประเมิน
- 8.6 มีความวิริยะ อุตสาหะ ความมานะพยายาม ความอดทน และบากบั่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อช่วยในการประเมินผลโครงการถูกต้อง และสมบูรณ์
- 8.7 มีความสามารถในการกำหนดมาตรฐานการประเมิน ดัชนีการประเมิน ที่สามารถ บ่งบอกถึง ความสำเร็จ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ
- 8.8 มีความรู้ความสามารถในวิธีการประเมินที่หลากหลาย และมีความสามารถในการประยุกต์วิธีการ ประเมินดังกล่าวได้เหมาะสมตามบริบทของโครงการ
- 8.9 นักประเมินโครงการ ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณของการประเมิน และเคารพในพันธสัญญา ที่ได้ตกลงร่วมกันทั้งระยะเวลาและผลงานการประเมิน

8.10 นักประเมินโครงการ ต้องมีเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เทคนิคทักษะการสื่อสาร มีเจตคติที่ดี ถูกต้อง เหมาะสม

8.11 นักประเมินโครงการต้องมีเทคนิค ทักษะทางเทคโนโลยีในการนำเสนอผลการประเมิน และเทคนิค ทักษะ ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานการประเมินสู่สาธารณะ

8.12 นักประเมินโครงการต้องมีเทคนิค ทักษะ ความรู้ ความสามารถในการวางแผน อันจะช่วยให้การ ประเมินผลโครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

9. การวางแผนในการประเมินโครงการ (Stak, R.E, 1973)

ในการวางแผนประเมินโครงการใดๆ นักประเมินโครงการจำเป็นต้องกำหนดแผนการดำเนินการ เพื่อใช้เป็น กรอบปฏิบัติ เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการหรือบรรลุเป้าหมายในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

9.1 กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการประเมิน เป็นการกำหนดว่าในการประเมินโครงการ ดังกล่าวมี วัตถุประสงค์อะไรเป็นสิ่งสำคัญ ต้องการทราบอะไรจากการประเมิน หรือจะใช้ผลการประเมินเพื่อ ประโยชน์อะไร จะตรวจสอบ อะไรบ้างในการประเมินในการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการประเมิน จะต้องนำหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการ ดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการมาใช้ในการพิจารณาด้วย

9.2 กำหนดกรอบ และขอบข่ายในการประเมิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการประเมินผลโครงการเป็นการ ประเมินโครงการใด มีลักษณะอย่างไร มีขอบข่ายของการดำเนินโครงการเป็นอย่างไร มีระยะเวลาของโครงการถึง เมื่อไหร่ พื้นที่โครงการครอบคลุมอะไรบ้าง และมากน้อยเพียงใด จะกำหนดมาตรฐานการประเมินที่ด้าน ด้านใดบ้าง มีดัชนีการประเมิน อะไรบ้างจำนวนเท่าใด จะเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้กับใคร ที่ไหน และอย่างไรจะกำหนดนิยามในการ ประเมินว่าอย่างไรบ้าง

9.3 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินวินิจฉัย ทั้งเกณฑ์ เชิงปริมาณ เกณฑ์เชิงคุณภาพ และเกณฑ์ในการเทียบเคียง

9.4 กำหนดวิธีการประเมิน หรือออกแบบการประเมิน สร้าง และพัฒนาเครื่องมือในการประเมิน โดยการ กำหนดแหล่งข้อมูลวิธีหรือเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการในการคัดเลือก และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ ใช้ในการ วิเคราะห์ และหรือในการทดสอบการแปลผล

9.5 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการประเมินและจัดทำกำหนดการตาราง รายละเอียดตลอดจนกำหนด บุคลากร และจำนวนผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ

9.6 กำหนดรายละเอียดงบประมาณตามกิจกรรมที่ดำเนินการว่าจะใช้งบประมาณ อะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

10. การนำเสนอผลการประเมิน (Tyler, R.W. 1975)

ในการเสนอผลการประเมินโครงการ เป็นขั้นการประมวลผล แปลผลจากการวิเคราะห์ จากข้อมูลเชิง ปริมาณ และ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้ในหลักการ เหตุผลของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินการของ โครงการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ และหรือผลกระทบของโครงการ นอกจากนี้แล้วในการ นำเสนอผลการประเมิน จะต้อง ชี้แนะ เสนอแนะสภาพการณ์ในปัจจุบัน และคาดการณ์ในอนาคตที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์อีกด้วย

ในการนำเสนอผลการประเมินโครงการ มีสิ่งที่นักประเมินจะต้องตระหนักในการประเมินซึ่งประกอบด้วย

10.1 ความเป็นระบบระเบียบ ของผลข้อมูลในการประเมิน

10.2 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับเวลาการเก็บข้อมูล

10.3 แหล่งข้อมูลกับการได้มาของข้อมูลในการประเมิน

10.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

10.5 ความลำเอียงในการเก็บข้อมูล การตีความ การแปลผล

10.6 การสรุปที่เกินจากข้อมูลที่ได้รับผลการสรุปขาดประสิทธิภาพในการสื่อความหมาย ไม่เป็นระบบ ไม่เป็นไป ตามหลักตรรกศาสตร์ คือขาดความมีเหตุผล

11. บทสรุป

การประเมินโครงการถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์จะมีความแตกต่างตามขั้นตอนวิธีการแล้วแต่เนื้อหา การประเมิน มีงบประมาณมาเกี่ยวข้องซึ่งต้องมีวิธีการประเมินการออกแบบมีเป้าหมาย ตลอดจนการกำหนดเป้าหมาย และ ระยะเวลาจะต้องมีขั้นตอนการประมวลผล แปรผลจากการวิเคราะห์ จากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ตลอดจน คาดการณ์หวังผลในอนาคต ที่จะเกิดขึ้นในกายภาพหน้าด้วยในการนำเสนอผลการประเมินโครงการ นักประเมินจะต้อง ประกอบด้วยการประเมินโครงการ 6 ขั้นตอน ตามรายละเอียดดังนี้

1) ต้องอาศัยหลักและทฤษฎีของระบบในการประเมินโครงการประเมินพร้อมทั้งการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง แก้ไขทุกครั้ง ประกอบระเบียบในการประเมินนั้นต้องมีกระบวนการในการพัฒนาเครื่องมือทดสอบและทดลองเครื่องมือหา มาตรฐานที่เครื่องมือสามารถบ่งชี้ได้และต้องนำเครื่องมือไปประเมินแหล่งที่ข้อมูลที่ต้องการประเมินใช้สถิติในการประมวล ประเมิน เพื่อตีความ มีค่าและความหมายตรงที่ปราศจากความลำเอียงและข้อมูลที่มาตีความข้อมูลหลักการประเมินนั้นก็จะมี ความเพียงพอ ตามระเบียบวิธีการทางสถิติที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับในระดับสากล ปราศจากการลำเอียงในการนำเสนอ

2) การเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินต้องเป็นช่วงเวลาที่ยืดหยุ่นได้ว่าข้อมูลที่ได้มาเป็นผลโดยตรงอันเนื่องมาจากการดำเนินการตามโครงการไม่ก่อนและหลัง การดำเนินโครงการที่จะก่อให้เกิดการขาดความสมบูรณ์ในการแสดงผลของโครงการ

3) แหล่งข้อมูลต้องเพียงพอ และเป็นแหล่งข้อมูลที่เกิดจากการดำเนินการของโครงการต้องเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ที่แม่นยำตรงนำเสนอทุกมิติตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างครบถ้วน แสดงให้เห็นถึงแหล่งข้อมูลแท้

4) เครื่องมือต้องได้มาตรฐานครอบคลุมตัวแปร ผ่านการทดลอง ทดสอบมีหลักและทฤษฎีที่ใช้อ้างอิงในระดับ สากลและเป็นที่ยอมรับได้ในทางวิชาการและได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องและตรงตามบริบทในการประเมินที่เป็นเป้าหมายหลัก ในการประเมินแต่ละครั้ง

5) ต้องปราศจากความลำเอียงในการเก็บข้อมูล ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการวิเคราะห์ค่าตัวเลข ไม่เพิ่มหรือลดค่าของข้อมูลที่สะท้อนต่อความรู้สึกในการประเมิน ที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง การตีความต้องตีความตาม หลักสถิติและการวิจัย ที่แสดงคือผลเชิงประจักษ์ ตลอดจนการแปรผลต้องยึดหลักตามวิธีการวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและ การวิจัยเชิงคุณภาพที่สะท้อนเชื่อมโยงกับตัวเลขข้อมูลยืนยันทางวิชาการ

6) ต้องไม่ด่วนสรุปหรือสรุปเกินจากค่าของตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์และต้องสื่อความหมายได้ ตรงตาม ความหมายของตัวเลขที่กำหนดตามหลักสากลและเป็นไปตามหลักตรรกศาสตร์และวามมีเหตุมีผลที่น่าเชื่อถือตามหลักวิชาการ

12. เอกสารอ้างอิง

เฉลิมพล วิชา. (2552). การประเมินโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดพระศรีอรารย์ ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิสนุ พงศ์ศรี. (2553). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2555). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : แฮร์สอ็อป เคอร์มีส์.

มนตรี สังข์ทอง. (2560). การประเมินระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของหน่วยงานวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและ ชุมชนระยะที่ 1. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์, 14(2), 81-101.

วิเชียร ชิวพิมาย. (2541). การประเมินโครงการ. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).

สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร. จตุพรตีไซน์.

Popham, W.J. (1975). *Educational Evaluation*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Stak, R.E. (1973). "The Continenence of Educational Evaluation" in *Educational Evaluation Theory and Practice*. USA. Worthington: Charles A. Jones.

Suffle beam, D.L. (1973). "An Introduction to PDK Book" in *Educational Evaluation: Theory and Practice*. USA: Charles A. Jones.

Tyler, R.W. (1975). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.